

El pes específic dels noms: Felícia Fuster per Anna Aguilar-Amat. Comentari del poema *Quin nom* (text a l'Annex)

Si per a tots els humans la cerca de la felicitat és un axioma, quant no ha de ser-ho per algú que es diu Felícia. La felicitat és primer, en la infantesa, un núvol de sucre, però a mida que la vida passa es torna més densa, un nus de fibres vegetals i, de vegades, és l'aigua que ens manca al bell mig d'un desert. Sovint ens trobem perduts i assedegats a un sequeral del qual no veiem els límits, i no sabem si ens cal pujar a un turó per ampliar la perspectiva, o bé baixar a un avenc al fons del qual potser hi ha un rierol. En aquest poema de Felícia Fuster anomenat 'El nom que em dic' la poeta respon a una situació vital crítica i decideix renunciar a dir-se com es diu, abandona la idea que qualsevol situació pot controlar-se amb un epítet, deixar que el fred, o la calor, passin al través del seu cos, eliminant l'ego, acceptant la immensitat d'allò tan més gran, tan més poderós, des d'una humilitat que la retorna a la idea de pau necessària concebuda des d'una posició de dona oprimida, de nació oprimida.

No sé si és molt freqüent rellegir el poema des del final, però penso que en aquí s'escau observar els elements amb que el poema acaba: *meteors i lava*. L'infinit de l'espai i l'infinit de la matèria en viatge al centre de la Terra. Allò que no podem abastar ni amb els sentits perceptius ni amb la intel·ligència. Allò que sabem, allò que du un NOM, no és sinó un percentatge infinitesimal d'allò que ÉS.

Si seguim retrocedint en el poema veiem els altres elements en sèrie que precedeixen a aquests: *cordes, espasa, foc*. Símbols de la tortura del dolor. No s'arriba a la sapiència de la humilitat des del triomf i el plaer, sinó des de l'adversitat i el patiment. I és aquest un dolor físic, de la dona en el moment de parir, com psíquic, per la incomprensió que pateix, com dolor pel país, perquè tots som ú, un territori, una espècie. Com diu Iehuda Amikhai a Poemes de Jerusalem: "On va ser ferit?, i no saps / si es refereixen a quin lloc de cos / o a quin lloc del país. // Una bala de vegades travessa / el cos d'un home i fereix també / la terra que el sostenia".

Aquestes sèries de *meteors i lava, / cordes, espasa, foc*, van precedides per una altra: *obús, càrrega, metralla*, mencions a la guerra civil espanyola que Felícia va viure, a la tragèdia de la incomprensió humana, a les diferències convertides en odi i en ceguesa, la sang que inunda els ulls. I ho diu: "Ja no podré portar el cor a la mà", i en aquí la innocència s'ha perdut, la puresa del blanc s'ha tacat de fang i d'estultícia, però el poema és en certa manera l'esperança de recuperar-la, car la manca d'innocència es transmuta en paraules, versos que no són ja noms per a designar-la a ella, a allò que ella estima, sinó al buit que l'especificació, ferida pel dolor, ha deixat.

M'han demanat que en aquest escrit faci comparances entre la veu de Felícia i de la meua com a poeta. Dos poemes del llibre *Petrolier*, ed. De la Guerra-Denes, València 2003) em venen a la memòria. Al poema Lindbergh, la consciència de la tristesa que seguirà a la passió, al foc incontrolat:

...

Aquests petits trapezis d'iridescències blaves i cargolins de tinta que diuen de l'amor que és llunyania i la pluja al desert i el sol sobre la neu i, per als rics, el fum de refregit d'un bar de pobre, ara descansen --que és el que es diu dels morts-- al cubell de deixalles amb la resta d'oblits i prioritats que ens faran sempre estranys. Els veig blancs com si fossin perles precioses entre sorrals i alguers, i l'abandó del pescador que hi renuncia perquè els pulmons li esclaten. Que en tornar no hi seran, que l'onatge és cruel quan pentina una nena.

De carta teva, però, n'he salvat una. Que feia olor de benzina i on parlaves amb tantíssima pressa de coses tan petites! Ni el sobre no he llençat: des del segell de colors, sota un avió, em saludava en Lyndbergh, amb un somris radiant. Suposo que el seu fill encara estava viu.

I també a *Comiat mentre fas una conferència*:

... els forats que fa el temps poden resultar avencs, una gatera llarga, un pou d'aigua salada que ens xucli fins el mar. ¿Sabrem nedar agafats de les mans? O posaran les ones milers de litres cúbics de vida quotidiana entre nosaltres i passaré les hores veient com tu també t'ofegues, lluny. Si això passés, que el vent em dugui almenys la teva veu, com ara. Mots que m'arriben difuminats com boira i que condenso en una rosa groga que pugui prémer entre les dents quan sigui una despulla d'esquirol, una bola de pèl mullada com un alga, brea que embruta l'ungla d'una platja.

De vegades, en front la vida, davant la immensitat del mar i abans d'aprendre a surar, la impotència. Si seguim recorrent el curs del riu del poema de Felícia Fuster fins al doll del seu començament, trobem una altra sèrie d'elements: *Nus*, *Terratrèmol*, *Cinta de Garbí*, així, tots en majúscules, i són aquests representants de les forces de la Natura, allò que és la lluita diària de la gent de mar (d'aquells mariners a qui ella sentia parlar en català a la ferreteria del port que regentava el seu pare). Són noms que ella acceptaria de dir-se, avui, el dia en què escriu el

poema, car a aquestes forces s'hi encomana; amb elles podria deixar-se endur, volar, amalgamar-s'hi per deixar enrere la petita identitat humana, el nom amb què els pares l'han batejada: felicitat, quelcom que de vegades sentim tan absent i tan perdut i tan allunyat com l'estratosfera (per dalt), la geosfera (per baix), i el Nus del mariner, que hi brega. *Res més. Sense boll, sense entranyes*, diu, i en aquí, *boll* és un mot que jo, des de la meva condició de xarnega de Barcelona desconec, he de cercar-lo al diccionari Moll i trobo que té molts significats, i decideixo que es refereix a la lona amb que es tapaven les xarxes i els aparells de pesca. No hi ha res tapat ni res a tapar en el poema, no hi ha lona ni res a sota. Sense el nom que ens caracteritza i ens condemna, els objectes també desapareixen.

Potser em dic Altair; Volva de Temps. I són aquests, noms possibles per a una fugida total: l'estrella Altair, amb una velocitat de rotació de les més altes que es coneixen, atribuïda a la seva joventut, que causa allò que s'anomena "enfosquiment gravitatori". I la volva de temps, en el seu significat més estàndard, la partícula petita i lleu d'un cos que l'aire s'emporta fàcilment, que està en suspensió en l'aire, com el negatiu d'una estrella. I encara, volva, el nom que l'astrònom alemany Johannes Kepler va donar a la Terra vista des de l'espai en el seu llibre *Somnium* considerada la primera obra de ciència ficció, el 1634. Una obra que va servir per acusar la mare de Kepler de bruixeria. Vet aquí el perquè Felícia Fuster, com totes les dones sàvies, es veu abocada a renunciar al seu propi nom.

8 de març de 2021, Barcelona

ANNEX

Quin nom, per Felícia Fuster

Ara
no em pregunteu quin nom em dic.
Doneu-me'n un que no em desassossegui.
Em vesteixo de noms segons el temps
que fa,
segons el planisferi. Avui no sé
quin és
el nom que m'han posat;
potser em dic Altair; Volva de Temps.

Res més. Sense boll,
sense entranyes. Potser avui em dic Nus,
Terratrèmol o Cinta de Garbí,
Obús, amb massa càrrega. Ja no
podré portar el cor a la mà
per por de la metralla

dels noms, dels vents
que em llancen.

No em pregunteu avui quin nom em dic:

avui m'han batejat amb cordes,
amb una espasa, amb foc.

Amb meteors.

Amb lava.